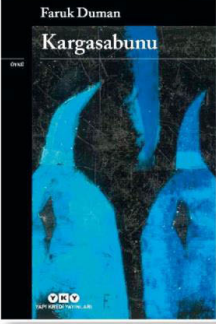

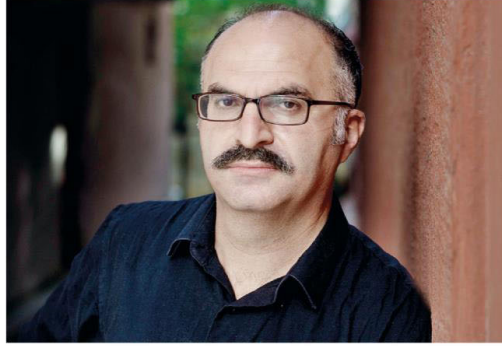
Binbir Faruk Duman...

Masal, söylen, mani, şiir, türkü her ne varsa anlatı babında bunların tümünden yararlanıp sözle söz, sesle ses, cerenle ceren, kuşla kuş, kayayla kaya kesilip anlatı pirine dönüşerek hep üreten, öykümüzün önde giden yazarlarından Faruk Duman yüzyılların ötesi berisinden derlediği her öğeyi heybesine atmış, çıkarnını omuzlamış edebiyatımızın erden, özden yolcusu...

Adı Yaşar Kemal olan o büyücüyle Cumhuriyetin ilk yüzyılına veda edip ikinci yüzyılından adım atmaya koyulduğumuz şu günlerde bu yeni çağa yine anlatıyı büyüleyip muskalayan bir büyücü yazarla, onun araladığı kapıdan girelim.

Faruk Duman, ilk öykü kitabı *Seslerde Başka Sesler*'i (1997) yayımladığında yirmilerin başında öykünün delikanlısıydı, *Pertev Naili Boratav*'ı da (1907-1998) tam o sıra yitirmiştik. Tanısaydı okusaydı öykülerini romanlarını *Faruk*'un, kim bilir ne severdi onu. Hele *Kargasabunu* (YKY, 2023) adlı son öyküler toplamı da ulaşıyaydı eline, sevinirdi herhalde, defter kalemi kapar, "*Gel hele masalçı*" der okuduğu öyküler üzerine akla gelmeyecek sorular yöneltilip notlar alırdı artık.

Faruk da öyle yapıyor, bunları "*biriktiriyor*" hep. *Kuzeydoğu Anadolu*'dan, diyelim *Kafkasya*'nın *Kafdağı*'yla *Ağrı Dağı* eşiklerinden sesi sese bindirerek, sözcüğü sözcüğe ekleyerek dinlediği masalları bir büyüyle kaplayıp, masal bu ya, hoop öykü yapıyor. Bunun altından nasıl kalkıyor, bir de buna göz atalım kısaca.

ANLATIYI MASALDAN ÖYKÜYE ŞİCRATMAK...

Faruk Duman'ı dinleyelim yine: "... [B]izim masal kaynağımız, henüz ucundan bile geçmediğimiz kadar ulu ve derin ve düşündüğümüz, bildiğimiz kalıplardan uzak. Çok daha yaratıcı, keskin, yer yer korkunç ve dehşetli, uçsuz bucaksız bir kaynak. (...) Ben, o kaynaktan yeni öyküler yaratmak, bugünün öykülerini yaratmak, böylece okuru da bundan haberdar etmek istedim."

Aslında o da bunu yapıyor işte; yeni bir bakışla, yaklaşımıyla "*bugünün öykülerini yaratmak*" üzere kollarını sıvayıp, öykümüze, öykücülüğümüze yeni, farklı kapılar açmaya çalışıyor. Bu yolla aynı zamanda yazının yeni yüzyılına bambaşka ışıklar düşürüp kıprayan bu ışıldaklar eşliğinde yazarın da okurun da ufkunda patikalar açıyor. Böyle olunca yazarların da yararlanabileceği metinler çıkıyor ortaya enikonu.

Masalların alabildiğine çeşitli ses-imege zenginliğiyle bir çokseslilik yansıtmasının dayanağını oluşturan bu gerçeküstü evrenler, daha sonra öykülere geçişte birer kaldıraç rolü üstleniyor denebilir.

Metinlerin masal klişelerinden arındırılması, başka boyuta taşınarak yeniden yapılandırılması yanında masal kahramanlarının öykü kişilerine dönüşmesi, iç dünyalarındaki dolambaçlarla dramatik çevrinti açılması, masal dilinin kapsanık öykü diliyle yeniden kurulup yapılandırılması gibi elden geçirilerle okur, öykü dünyasıyla yüz

yüze getiriliyor. Böylelikle okur, bir açıdan masalın dolambaçlarından öykünün burgaçlarına çekilip dramatik aksa dayalı omurga üzerinde ince bir dengede kayabiliyor. Öykü de bu yolla bütün gücüyle yeni baştan kuruluyor diyebiliriz.

FARUK DUMAN'LA ÖYKÜNÜN ENGIN DENİZLERİNDE...

"*Öykünün engin denizlerinde*" yüzse de genel anlamda hep doğayla tam bir bütünlüğe dayalı olarak kuruyor anlatılarını *Faruk Duman*; söz konusu engin deniz, bütünsel doğa oluyor sonuçta.

Bunu zaten *Sus Barbatus!* üçlemesinde koygun bir baskılamayla gördük. Yalnız o yapıtında mı, öykü-roman bütün verimlerinde hep doğayla birebir kurulan bütünlük, iç içelik eşlik etti onun metinlerine.

Örneğin alın bir orman tanımı size: "*Hayvan görünmez. Ağaçla ağaç, çalıyla çalı, taşla taş olup rengini de, hareketini de gizlediği için. (...) Ne kadar ağaç varsa, çalı varsa. Bir o kadar da hayvan olduğunu bilmek iyi olur.*" (49)

Nitekim doğayı yeniden tanımlamaya benzer tutumla yepyeni sözcüklerle kendine özgü bir yaratıcılık kazandırıyor öykülerine yine, hatta tüm anlatılarına. Bu yönde öyle çok örnek verilebilir ki, yazıya sığmaz bunlar.

Bu ormanlı öyküde, "*Eğil çınarım eğil*" diye bağırır öykü kişisi, ağaç eğilir, ne ki bu, masalda rastlanan klişe söyleyiş olmaktan çıkar, farklı bir çevrintiye sürükleyip farklı bir evrene kapatır âdeta kişileri.

Masalın şablon eşiği olmaktan çıkmıştır artık, öykünün, ona büküm kazandıran çevrintisine girer kendiliğinden. Aynı şekilde "*Neyse efendim*" (35) vb. türünde söyleyişler için de geçerli bu. Onun *Incir Tarihi*'nden bu yana geliştirdiği özgün *Faruk Duman* dilini katmıyoruz bunlara.

Öykünün bu engin denizlerinde *Faruk Duman* bir iş daha yapıyor; abartıyla olağanı anlatıp olağandaki olağanüstüyü vurgulayan metin çıkıyor ortaya.

Öykülerin siz de tadına varın, bu dil hazzi bir akide şekeri gibi dağılsın bilincinizde, ikinci yüzyılına adım attığımız şu günlerde unutulmuş o karamela tadını yarıncasına Cumhuriyeti anımsayın, Türkçenin, öykünün, masalın gücünü duyun damarlarınızda...

www.sadikaslankara.com, her perşembe öykü-roman, tiyatro, belgesel alanlarında güncellenerek sürüyor.

MASAL ANALARINDAN EL ALAN "ÖYKÜ-MASAL OĞLAN"; FARUK...

Kitaplı öykücülüğünün yirmi beşinci yılında *Faruk Duman*, nice öykü, anlatı serüveninden geçip bizi böylece onuncu öykü kitabı *Kargasabunu*'yla buluşturmuş oldu.

Son yıllarda "*Faruk Duman anlatısı / dili*" başlığıyla kodlayabileceğimiz yapıyla karşılaşıyoruz yine. Neredeyse bir kaynak metin değerinde kaleme aldığı kısa "*Sunu*" yazısından kimi alıntılar paylaşmak gereği duyuyorum yazarın: "*Türkçemizin doğası, sesi, bir su şırlıtısı gibi, en belirsiz gerçekdışı şeyleri bile hemen somutlayan iç mantığı okuduğumuz, dinlediğimiz şeylerin yalnızca birer olay akışı değil, aynı zamanda birer ses sanatı olduğunu öğretmişti bana.*"

Bunu nasıl öğrendiğini merak etmez misiniz *Faruk*'un: "*Annem, onun annesi, benim zamanında, 'Anlatıcı Kadınlar Hakkında' denemem ile biraz anlatmaya çalıştığım adsız yazarlardı, ses kaynaklarını -kuşkusuz kendi yorumları ve üslup zenginliklerini de katarak- bugüne getirmiş, bize anlatmışlardı. Annemin masal anlatırken çıkardığı kimi ünlemlere Dede Korkut'ta rastlamıştım. Ses boşlukta kaybolmuyor.*"

Ardından şunu ekliyor yazar: "*Kuşkusuz hiçbir zaman bu konuların bir araştırmacısı olmadım. Bununla iyi bir okur olarak ilgilendim. Yaratmak istediğim çağdaş yazıya öncelikle bunların kaynaklık etmesini istedim.*"

Bütün bunları araştırıp ilmek ilmek bağlayan, araştırmalar yaparken aynı zamanda bu tür çalışmalarını arşivleyip koruma altına alan, ciddi kaynakça oluşturan bir kahraman; *Pertev Naili Boratav*.

O ki, *Zaman Zaman İçinde* (1958; *İmge, Dördüncü Basım*, 2021) adlı eşsiz yapıtında derlediği masalların, terkerlemelerin kaynaklarını gösterir tek tek, bunları sıralar.